

”Ingen har undrat varför hon inte kommer till skolan”

– en undersökning om hur vårdnadshavare upplever att skolan arbetar för att öka närvaro/stödja tillbaka elever med NPF som har skolfrånvaro

2020-01-10

Denna rapport är ett led i Attentions arbete för att uppmärksamma och förbättra situationen för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i skolan och hur det påverkar familjen. Rapporten redogör för en enkätundersökning genomförd i december 2019.

Vill du veta mer? Hör av dig till Attentions kansli, e-post: kansliet@attention.se eller växel: 08-120 488 00

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

RESULTATET I KORTHET	3
BAKGRUND.....	5
OM ATTENTION OCH NPF	5
ATTENTIONS SKOLENKÄTER	6
RESULTAT AV ENKÄTEN	7
GENOMFÖRANDE OCH ANTAL SVARANDE	7
VILKA HAR SVARAT PÅ ENKÄTEN	7
MEDLEM I ENKÄTEN.....	7
KÖN	8
DIAGNOS	8
ÅRSKURS.....	8
VANLIG KLASSTYP, RESURSSKOLA ELLER SÄRSKOLA.....	8
STRÖFRÅNVARO/SAMMANHÄNGANDE FRÅNVARO	8
FRÅNVARONS LÄNGD.....	9
HAR SKOLAN VIDTAGIT ÅTGÄRDER?	9
VILKA INSATSER HAR SATTIS IN.....	10
ÄR INSATSERNA VALDA UTIFRÅN EN ANALYS AV BARNETS BEHOV	11
HAR SKOLAN HAFT UPPFÖLJNINGSMÖTEN?	13
NÄR SATTES ÅTGÄRDER IN?	14
SKOLANS SAMVERKAN MED ELEVHÄLSOTEAM OCH EXTERNA AKTÖRER.....	15
HAR SAMVERKAN HAFT POSITIV EFFEKT FÖR BARNETS SKOLGÅNG	17
FORMALISERAD SAMVERKAN FÖR ATT STÖDJA ELEVER TILLBAKA	18
SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARE	19
KOMPETENS ATT HJÄLPA ELEVER TILLBAKA	21
FÖLJER SKOLAN UPP FRÅNVARO (GILTIG OCH OGILTIG)	22
ORSAKEN TILL DITT BARNIS FRÅNVARO.....	23
OROSANMÄLD PÅ GRUND AV SKOLFRÅNVARON.....	25
HUR HAR SKOLFRÅNVARON PÅVERKAT VÅRDNADSHAVARNA	27
ANALYS AV ENKÄTRESULTATEN	29
ATTENTIONS FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR	30
LÄS MER	31

RESULTATET I KORTHET

Riksförbundet Attention genomförde 2–11 december 2019 en enkätundersökning riktad till vårdnadshavare till barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som under det senaste året, varit frånvarande 10–20 procent eller mer av skoltiden under minst en månad. Enkäten omfattade både giltig och ogiltig frånvaro hos barn från förskoleklassen till och med gymnasieskolan.

Gensvaret var stort, mer än 2100 svar inkom som avsåg elever med ADHD/ADD, autismspektrumtillstånd, Tourettes syndrom, språkstörning och barn under utredning för NPF.

Här anges några av enkätresultaten:

- 85 procent uppgav att barnet har/har haft en frånvaro på 20–30 procent eller mer. 24 procent uppger att barnet har/har haft en frånvaro på mer än 50 procent samt att drygt tre av tio (31 procent) uppger att barnet har/har haft en sammanhängande frånvaro från en månad till mer än ett halvår. 15 procent uppger att barnet har/haft en frånvaro på 10–20 procent.
- 96 procent har svarat att den angivna frånvaron pågått i två månader eller mer. För 66 procent har frånvaron pågått i ungefär ett år eller mer. Majoriteten (54 procent) har svarat att den pågått i längre än ett år.
- Knappt två procent svarar att skolan vidtagit åtgärder för att barnet ska öka närvaron/återgå till skolan och att problemet med frånvaro löstes, 22 procent att skolan vidtagit åtgärder och att det förbättrat närvaron. Drygt hälften har svarat att skolan vidtagit åtgärder men att det inte har ökat närvaron. 22 procent svarar att skolan inte har vidtagit några åtgärder.
- De vanligaste insatserna är anpassad studiegång (71 procent), att skolan lyssnade in barnets behov och gjorde anpassningar för att möta dessa (34 procent), inga läxor (33 procent), beslut om särskild undervisningsgrupp (23 procent), resursperson (18 procent).
- 27 procent anser att insatserna är valda utifrån en analys av barnets behov, 53 procent att de delvis är det och 18 procent svarar nej.
- 77 procent svarar ja på frågan om uppföljningsmöten för att följa upp insatta åtgärder ägt rum, nästan en femtedel (19 procent) svarar nej.
- Drygt en av tio (12 procent) svarar att insatser sattes in direkt från det att frånvaron började och nästan lika många (13 procent) att åtgärder sattes in efter ett par veckor. Nio procent svarade att insatser sattes in efter en månad och drygt sex av tio (62 procent) att åtgärder sattes in efter några månader till ett halvår eller mer.
- 64 procent uppgav att skolan samverkat med skolans elevhälsoteam i arbetet med att öka närvaron/stödja eleven tillbaka, knappt tre av tio (28 procent) har svarat att skolan samverkat med socialtjänsten och 37 procent svarar att skolan samverkat med hälso- och sjukvården. Av de som uppgav att samverkan ägt rum svarade en fjärdedel att samverkan med elevhälsoteamet haft positiv effekt för elevens skolgång, 16 procent att samverkan med socialtjänsten haft positiv effekt för elevens skolgång och 28 procent svarade detsamma gällande samverkan med hälso- och sjukvården.
- Knappt en av tio (åtta procent) uppger att det i deras kommun finns en formaliserad samverkan mellan till exempel skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården för att stödja elever tillbaka, knappt en femtedel (19 procent) svarar att det finns till viss del och drygt en femtedel svarar nej. Fler än hälften (52 procent) svarar att de inte vet.
- Drygt en av tio (12 procent) har svarat att samarbetet med vårdnadshavarna när det gäller att stödja eleven tillbaka har fungerat utmärkt. Var tredje (34 procent) svarar att det delvis har fungerat bra. Drygt hälften (52 procent) svarar dock att samarbetet med skolan har fungerat mindre bra eller dåligt.
- Fler än hälften (51 procent) upplever att kommunen inte har kompetens att hjälpa elever i problematisk frånvaro tillbaka och 22 procent svara "Ja, men mycket begränsade". Knappt två procent upplever att kommunen fullt ut har sådan kompetens och 13 procent att kommunen delvis har sådan kompetens.

- Drygt hälften (51 procent) svarar att skolan följer upp frånvaro (giltig och ogiltig), drygt en fjärdedel (26 procent) svarar att skolan inte gör det.
- Som orsak till frånvaron uppges bristande stöd i undervisningssituationen (67 procent), otillräcklig kunskap om NPF (64 procent), för högt ställda krav i skolan kontra barnets förmågor (58 procent), bristande stöd i sociala situationer (55 procent), psykisk ohälsa (55 procent).
- Drygt en av fem (21 procent) har blivit orosanmälda på grund av barnets frånvaro och ungefär lika många (19 procent) har blivit det flera gånger. Sex av tio (60 procent) svarar att de inte blivit orosanmälda på grund av barnets frånvaro.
- Frånvaron slår hårt mot föräldrarnas hälsa, familjeliv, ekonomi och möjligheter att arbeta. På fråga om hur barnets frånvaro påverkat dig/er som vårdnadshavare svarade en stor andel (64 procent) att de har skuld känslor för att inte hinna med övriga barn, 61 procent har fått psykisk ohälsa, 42 procent har bråkat inbördes och fått försämrade relationer till varandra, nästan fyra av tio (39 procent) har blivit sjukskrivna och nästan lika många (38 procent) har fått svårigheter med att klara ekonomin. 44 procent har fått gå ned i arbetstid och tretton procent har fått avsluta anställning.

Attentions kommentarer:

- Enkätens resultat visar på en skrämmande verklighet där föräldrarna ofta lämnas ensamma med ett stort problem. Hur närvaro främjas och hur elever med NPF ska stödjas tillbaka är ett brådskande utvecklingsområde som vi behöver en nationell handlingsplan för. Idag verkar de flesta skolor och kommuner stå handfallna, det är helt oacceptabelt, säger Anki Sandberg, ordförande Riksförbundet Attention.

Riksförbundet Attention januari 2020

Undersökningen finns att ladda ner på www.attention.se. Publicera gärna rapporten, men kom ihåg att uppge källan.

BAKGRUND

Alla elever har en lagstadgad rätt att få undervisning utifrån sina egna förutsättningar, men så ser verkligheten inte ut idag. Cirka åtta procent av Sveriges elever uppskattas ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Många av dessa upplever skolan som en betungande utmaning. Såväl myndighetsrapporter som Attentions tidigare enkäter visar på brister i skolan för elever med NPF.¹ Förutom lägre måluppfyllelse, leder bristerna för alltför många elever till skolfrånvaro, hel eller delvis. I vår förra skolenkät (2017)² kunde vi se att frånvaro i olika omfattning var vanligt, och att 15 procent av de svarande hade barn med en sammanhängande frånvaro om minst fyra veckor.

En betydande andel barn går idag, helt eller delvis, inte till skolan.³ Bland elever som har en så kallade "problematiserad skolfrånvaro" är elever med NPF kraftigt överrepresenterade. Att främja närvaro och stödja elever med skolfrånvaro tillbaka har seglat upp som en tung fråga för politiker och beslutsfattare att hantera. Att det görs på sätt som är framgångsrika är helt avgörande för dessa elever och deras familjer, men också för skola, kommun och övriga samhället.⁴ Ofullständiga skolgångar är dyrbart för hela samhället.

Attentions uppdrag är att vara "blåslampa" och bidra med den kunskap och de erfarenheter som vår målgrupp besitter. Därför har Attention genomfört denna enkät där vi har ställt frågor om hur skolan och kommunen arbetar för att öka elevers närvaro/stödja elever tillbaka.

Ju tidigare insatser sätts in desto bättre går det för barn i skolan. Det visar forskning. Men för att insatserna ska ge effekt behöver de vara adekvata. Nationalekonomen Ingvar Nilssons studier visar att det vi satsar idag på våra barn får vi tillbaka mångdubbelt.⁵ Ett misslyckande i skolan är en av de säkraste vägarna mot arbetslöshet, ohälsa, svårigheter med försörjning samt kriminalitet. Tidiga insatser i skolan minskar samhällskostnaderna redan på kort sikt och på lång sikt är besparingarna för samhället enorma.

OM ATTENTION OCH NPF

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska

¹ Tillgängliga lärmiljöer? En nationell studie av skolhuvudmännens arbete för grundskoleelever med funktionsnedsättning, rapport 440 2016, Skolverket. "Inte enligt mallen" Om skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom autismspektrumtillstånd, rapport 2011:22, Skolinspektionen, Skolsituationen för elever med funktionsnedsättning AD/HD, rapport 2014:09, Skolinspektionen.

² "Det finns så mycket kunskap om NPF, kan inte begripa varför den inte når ut till skolorna." – en undersökning om hur barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har det i skolan och hur det påverkar familjen, Riksförbundet Attention 2017, https://attention.se/wp-content/uploads/2017/07/rapport-skolenkat-2017_attention.pdf

³ Kalla Fakta "De osynliga barnen", TV4 2018, <https://www.tv4play.se/program/kalla-fakta/10001100>, SKOLANS TOMMA STOLAR. Om frånvaro i grundskolan och hur kommuner och skolor arbetar med frågan, Prestationsprinsen 2016, Skolinspektionens rapporter om skolfrånvaro, 2016, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/la-ngvarig-franvaro/kvantitativ-rapport-omfattande-ogiltigfranvaro.pdf>

⁴ Se exempelvis Nytorpsmodellen. Utanförskap i skolan. Förebygg och åtgärda med Nytorpsmodellen, Anna Borg och Gunilla Karlsson Kendall, Studentlitteratur 2018

⁵ Ingvar Nilsson, Är du lönsam lille vän? 2011.

funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Attention företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter målgruppen inom exempelvis skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och andra instanser. Attention finns i drygt 60 lokala föreningar och har cirka 15 000 medlemmar. Bland medlemmarna finns personer med ADHD, autismspektrumtillstånd/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom och språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna.

NPF innebär svårigheter som beror på hur hjärnan fungerar. Orsaken är biologisk och har ingenting med uppfostran eller intelligens att göra. Funktionsnedsättningen syns inte utanpå, men påverkar personens beteende. Det är vanligt att personer med NPF har svårt med reglering av uppmärksamhet, impulskontroll och aktivitetsnivå, samspelet med andra människor samt inläring och minne. Arten och graden av svårigheter varierar. När svårigheterna blir så stora att de kraftigt påverkar individens utveckling och möjligheter att fungera i samhället blir de en funktionsnedsättning.

ATTENTIONS SKOLENKÄTER

Redan våren 2007 genomförde Attention en skolenkät riktad till lärare i årskurs 1–6. Syftet var att ta reda på hur lärarna uppfattar att skolan fungerar för våra elever. Enkäten bekräftade Attentions farhågor att skolan är ett problem för många av våra medlemmar. Den visade att 74 procent av lärarna tyckte att skolan hade otillräckliga resurser för att möta behoven från barn med NPF.

År 2011 genomfördes ytterligare en skolenkät⁶ "Allt är en kamp" där 80 % av lärarna upplevde att problemet var större jämfört med tio år tidigare. Vi bedömde att orsaken till detta beror på skolans sätt att arbeta i kombination med större klasser och ett allmänt högre tempo, både i skolan och i samhället i övrigt. Elever som tidigare haft måttliga problem och klarat sig med ordinarie lärarstöd, fick större problem och blev "elever i behov av särskilt stöd". Högre krav i kursplanerna spelar också in.

År 2013 genomförde Attention en webbenkät riktad till vårdnadshavare till barn med NPF.⁷ Totalt besvarade 2085 personer enkäten. Den visade att stora behov fortfarande fanns av förbättringar för elevgruppen. En stor andel av föräldrarna ansåg att deras barn var i behov av särskilt stöd för att klara undervisningsmålen (92 %). Cirka 80 % av barnen fick någon form av stöd, men en stor del av föräldrarna ansåg att insatserna inte fungerade tillfredsställande och att många av problemen kvarstod.

Även den skolenkät som genomfördes hösten 2015 visade på stora brister i skolan för eleverna.⁸

Även under 2017 genomfördes en skolenkät som sammanställdes i rapporten "Det finns så mycket kunskap om NPF, kan inte begripa varför den inte når ut till skolorna."⁹ Ett av de starkaste budskapen även i denna enkät var behovet av ökad kunskap om NPF i skolan. Inte ens

⁶ Riksförbundet Attention (2011) "Allt är en kamp - Skolsituationen för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar"

⁷ Riksförbundet Attention (2013) "Svår skolgång för elever i behov av särskilt stöd" – en undersökning om hur barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har det i skolan och hur det påverkar familjen.

⁸ "Fortfarande svår skolgång för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar", Riksförbundet Attention, 2016.

⁹ https://attention.se/wp-content/uploads/2017/07/rapport-skolenkat-2017_attention.pdf

två av tio (16 %) vårdnadshavare svarar att lärarnas kunskaper är tillräckliga för att kunna anpassa undervisningen till barnets behov. Ett annat tydligt utvecklingsområde var elevhälsan. Drygt en av tio (11 %) upplever att kompetensen om NPF är tillräcklig inom elevhälsan. Enkäten visade också på hög frånvaro. På fråga om barnet under det senaste året varit frånvarande av andra skäl än sjukdom eller beviljad ledighet svarade sju av tio ja. Det gällde frånvaro från någon eller några enstaka gånger till flera gånger i veckan. Av det totala antalet svaranden i enkäten uppger 15 % att barnet varit hemma i minst fyra veckor, och i vissa fall upp till ett år eller ännu längre. De främsta orsakerna till barnets frånvaro upplevs vara att barnet inte orkade med skolarbetet (66 %), bristande stöd i undervisningssituationen (61 %) och otillräcklig kunskap om NPF (61 %).

Inför skolstart 2017 genomförde Attention ytterligare en skolenkät för att undersöka oro inför terminsstart.¹⁰ 1850 svar inkom. Resultaten visade att 81 procent av eleverna och 87 procent av flickorna kände oro inför terminsstarten, 94 procent av vårdnadshavarna uppgav att de känner oro inför skolstarten.

RESULTAT AV ENKÄTEN

GENOMFÖRANDE OCH ANTAL SVARANDE

Den 2–11 december 2019 genomförde Attention en webbenkät riktad till vårdnadshavare till barn med NPF som under det senaste året helt eller delvis har/har haft skolfrånvaro under minst en månads tid. Frånvaron handlade om ströfrånvaro från 10–20 procent till att barnet varit helt borta från skolan.

Fler än 2100 svar inkom som avser barn med en eller flera av NPF-diagnoserna ADHD/ADD, Autismspektrumtillstånd/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom eller språkstörning alternativt var under utredning för NPF.

Enkäten skickades via e-post till Attentions cirka 10 000 huvudmedlemmar med e-postadress angiven i medlemsregistret. En länk till enkäten fanns också publicerad på Attentions webb samt Facebooksida. För personer med flera barn som var relevanta för enkäten var det möjligt att svara för alla de barnen, med i så fall en enkät för varje barn.

De procentsatser som anges har avrundats till närmaste heltal.

Orden föräldrar och vårdnadshavare används synonymt i denna rapport.

VILKA HAR SVARAT PÅ ENKÄTEN

Det stora flertalet svarande (92 %) har angivit att de är mammor till barnet. Knappt 7 % är pappor och 2 % är annan vårdnadshavare.

MEDLEM I ENKÄTEN

Eftersom enkäten också gjordes tillgänglig för icke-medlemmar, ställde vi en fråga om de svarande är medlemmar i Attention. 45 procent har uppgett att de är medlemmar i Attention,

¹⁰ Oro inför ditt barns skolstart, augusti 2017. En enkätundersökning från Riksförbundet Attention <https://attention.se/wp-content/uploads/2017/08/attentions-enkat-om-oro-infor-skolstart.pdf>

hälften (49 procent) har svarat att de inte är det och sex procent har svarat att de inte vet.

KÖN

Nästan sex av tio (58 procent) har angett att barnet de svarar för är en pojke. Fyra av tio (40 procent) har angett att barnet är en flicka. Drygt en procent har svarat "Annat" och knappt en procent har svarat att de inte vill uppge.

DIAGNOS

Den dryga majoriteten (66 procent) av barnen har diagnosen ADHD/ADD. Drygt hälften (58 procent) har diagnosen Autismspektrumtillstånd/Aspergers syndrom. Fem procent av barnen uppges ha språkstörning och tre procent har Tourettes syndrom. Tretton procent har uppgett att barnet är under utredning för NPF.

ÅRSKURS

Nästan hälften (45 procent) har uppgett att barnet går i årskurs 7–9, drygt en fjärdedel (26 procent) av barnen går i mellanstadiet (årskurs 4–6) och en femtedel (21 procent) har svarat att barnet går i gymnasieskolan. Knappt en procent har uppgett att barnet går i förskoleklassen och åtta procent att barnet går i årskurs 1–3.

VANLIG KLASS, RESURSSKOLA ELLER SÄRSKOLA

Nästan sju av tio (68 procent) har svarat att barnet går i "vanlig" klass. Drygt en av fem (21 procent) går i särskild undervisningsgrupp och sju procent i resursskola. Knappt en procent av barnet uppges gå i särskolan och knappt tre procent i specialskolan.

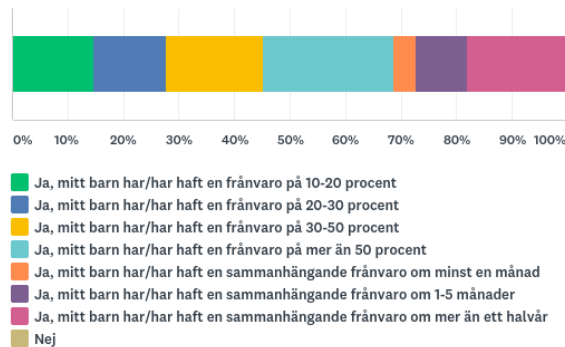
STRÖFRÅNVARO/SAMMANHÄNGANDE FRÅNVARO

Eftersom det saknas nationell definition av problematisk skofrånvaro att utgå från, valde vi i den här enkäten att omfatta en frånvaro på minst 10–20 procent under minst en månad.¹¹ Vi är också medvetna om att frågan kan vara svår att besvara med exakthet eftersom frånvaro kan variera samt långsamt smyga sig på. Dock är vår erfarenhet att signaler om att tillvaron inte fungerar för barnet uppmärksammas långt tidigare av hemmet.

Av denna enkätfråga framgår att de allra flesta svarande uppger en frånvaro som är mer omfattande än 10–20 procent. 85 procent uppger att barnet har/har haft en frånvaro på 20–30 procent eller mer. Tjugofyra procent uppger att barnet har/har haft en frånvaro på mer än 50 procent samt att drygt tre av tio (31 procent) uppger att barnet har/har haft en sammanhängande frånvaro från en månad till mer än ett halvår. 15 procent uppger att barnet har/haft en frånvaro på 10-20 procent.

¹¹ Att en nationell definition saknas gör också att olika undersökningar inte använder samma måttstock, vilket gör det svårare att jämföra resultat eller veta med exakthet hur omfattande frånvaron är.

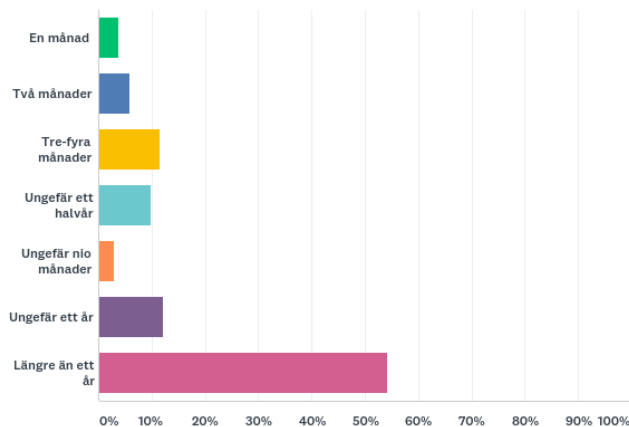
Q8 Har ditt barn, under det senaste året, haft en skolfrånvaro på 10-20 procent eller mer under minst en månad? Ange den omfattning som stämmer överens med ditt barns frånvaro? (både giltig och ogiltig frånvaro räknas)

FRÅNVARONS LÄNGD

Vi ville inte bara ta reda på frånvarons omfattning, utan också ta reda på hur länge frånvaron hade pågått. Nästan alla - 96 procent - har svarat att frånvaron pågått i två månader eller mer. För 66 procent har frånvaron pågått i ungefär ett år eller mer. Majoriteten (54 procent) har svarat att den pågått i längre än ett år.

Q9 Hur länge har angiven skolfrånvaro pågått?

HAR SKOLAN VIDTAGIT ÅTGÄRDER?

Det viktiga när ett barn inte deltar i skolans undervisning eller inte kommer till skolan, är att det uppmärksammas och att skolan agerar med syfte att bryta frånvaron. Därför ville vi veta om skolan vidtagit åtgärder för att barnets närvaro ska öka/barnet ska återgå till skolan. Men vi ville samtidigt veta om skolans åtgärder haft effekt, dvs. att de lett till ökad närvaro eller helt lyckats bryta frånvaron.

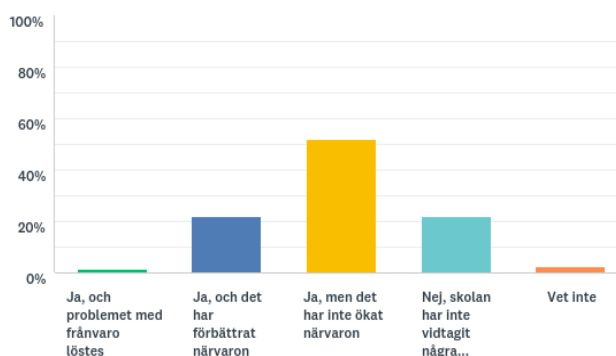
Tyvärr visade enkätsvaren att endast en mycket liten andel, knappt två procent, svarat "Ja, och problemet med frånvaro löstes".

Drygt en av fem (22 procent) har svarat "Ja, och det har förbättrat närvaron". Men så många som drygt hälften (52 procent) har uppgett att skolan vidtagit åtgärder, men att det inte har

ökat närvaron. Drygt en av fem (22 procent) har svarat att skolan inte har vidtagit några åtgärder alls.

De här nedslående resultaten visar på vikten av att ett systematiskt arbete för att minska den problematiska skolfrånvaron utvecklas, samt att råd och riktlinjer behöver tas fram nationellt.

Q10 Har skolan vidtagit åtgärder för att ditt barn ska öka närvaron/återgå till skolan?

När vi tittar närmare på resultaten kan vi se att av de som anger att skolan inte har vidtagit några åtgärder alls, har 92 procent uppgett att barnet har en frånvaro på 3–4 månader upp till längre än ett år. Sex av tio (59 procent) har svarat att barnet har frånvaro i ungefär ett år eller längre. Nästan tre av tio (28 procent) har uppgett att barnet har/har haft en sammanhängande frånvaro om minst en månad.

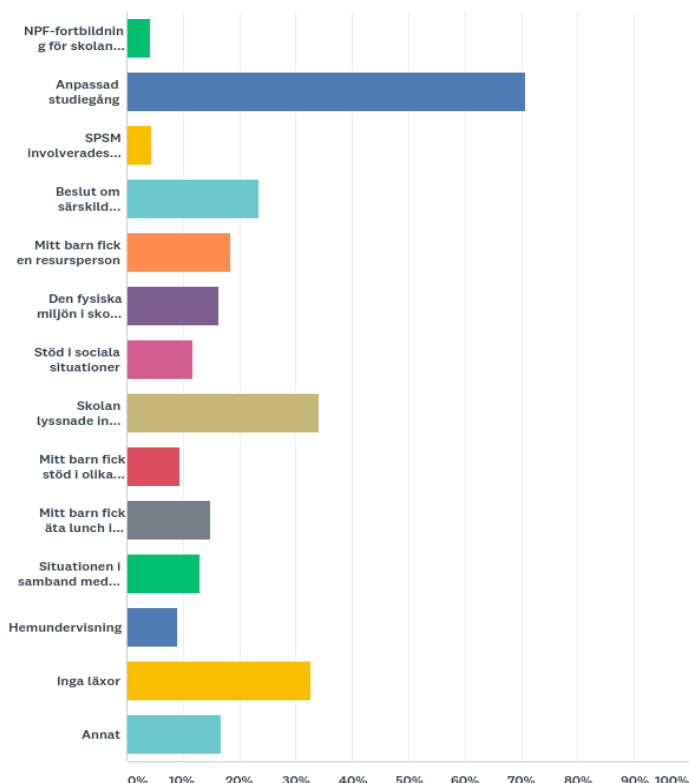
VILKA INSATSER HAR SATTS IN

De som svarade Ja på frågan om skolan vidtagit åtgärder för att barnets närvaro ska öka/barnet ska återgå till skolan, har fått svara på frågor om insatserna. De som har svarat att skolan inte har vidtagit åtgärder och de som har svarat vet inte på frågan, har inte fått svara på dessa frågor.¹²

De fem vanligaste insatserna var anpassad studiegång (71 procent), "skolan lyssnade in mitt barns behov och gjorde anpassningar för att möta dessa" (34 procent), inga läxor (33 procent), beslut om särskild undervisningsgrupp (23 procent) samt resursperson (18 procent), se tabell nedan. 17 procent svarade "Annat".

¹² De som svarat nej och vet inte har inte haft möjlighet att svara på frågorna "Vilka insatser har satts in?", "Uppfattar du att insatserna är valda utifrån en analys av barnets behov?", "Har skolan haft uppföljningsmöten för att följa upp de insatser som satts in?", "Från det att frånvaron började, när sattes åtgärder in?". Deras nästa fråga var: "Har skolan samverkat med nedanstående aktörer i arbetet med att öka närvaron/stödja eleven tillbaka?"

Q11 Om ja på tidigare fråga. Vilka insatser har satts in? (möjlighet att välja flera alternativ)

Före dess att enkäten genomfördes hade vi hört att anpassad studiegång är en vanlig insats. Huruvida det är en adekvat insats i det enskilda sammanhanget kan vara svårt att svara på. Bristande ork kan leda till att ämnen behöver tas bort, men oavsett är det viktigt att det inte är den enda insatsen. För elever med NPF behövs stöd och anpassningar i de ämnen som barnet har liksom många gånger även anpassningar i den fysiska miljön.

Att Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) kostnadsfria rådgivning och stöd inte nyttjades i större utsträckning förvånades vi över. Endast fyra procent anger SPSM som en insats som satts in.

ÄR INSATSERNA VALDA UTIFRÅN EN ANALYS AV BARNETS BEHOV

Vi får ofta höra att skolan har satt in olika insatser, ändå har syftet med dessa inte uppnåtts. Till exempel når barnet fortfarande inte målen i skolan eller är fortsatt frånvarande. Det finns också studier som visar på brister i kartläggning och att skolans insatser för elevgruppen med NPF ofta är av generellt slag och inte utifrån individens behov.¹³ Vi ville därför inte bara veta

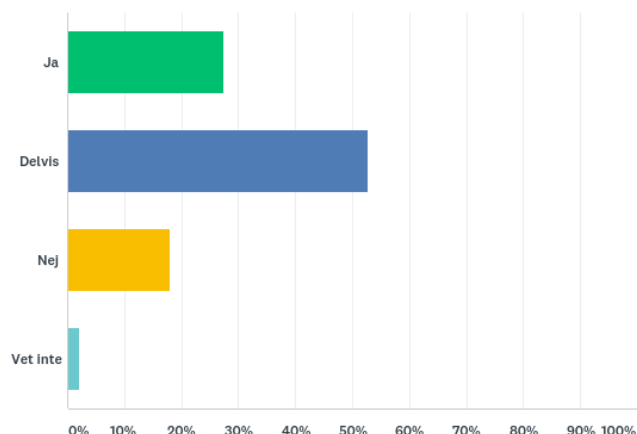
¹³ Skolsituationen för elever med funktionsnedsättningen AD/HD, Rapport 2014:09, Skolinspektionen, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2014/adhd/k09-adhd-slutrapport.pdf>, Rapport 2012:11 "Inte enligt mallen"

Om skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom autismspektrumtillstånd, Skolinspektionen, <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2012/autismspektrumtillstand/slutrapport-elever-autismspektrumtillstand.pdf>
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/elever-med-diagnos-upplever-att-de-inte-far-stod>

om insatser har satts in, utan också om vårdnadshavarna uppfattar att de är valda utifrån en analys av barnets behov - så att de också har förutsättningar att bli framgångsrika.

Av svaren framkommer att drygt en fjärdedel (27 procent) svarat ja på frågan, drygt hälften (53 procent) har svarat delvis och nästan två av tio (18 procent) har svarat nej.

Q12 Uppfattar du att insatserna är valda utifrån en analys av elevens behov?

När vi tittar på hur de som uppgivit att skolans insatser förbättrat närvaron/löst problemet, har svarat på den här frågan ser det ut så här: Ja (51 procent), Delvis (43 procent), Nej (sex procent). Tittar vi på de som svarat "Ja, och problemen med frånvaro löstes" ser det ut så här: 70 procent ja och 30 procent delvis, ingen svarade Nej.

Här är några av de åtta frisvaren från de som svarade "Ja, och problemen med frånvaro löstes": på frågan:

"Svar på frågan är ja. Men det var vi vårdnadshavare som påtalade under ett helt år vad dessa behov var."

"Efter att en kunnig resursperson med stor kompetens inom npf tillsattes så ja. Dessförinnan famlade specialpedagogen och rektorn i mörkret och i helt fel riktning."

"Ja absolut, och även om jag upplevde att man inte alltid förstod mitt syfte med att göra olika saker så lät de mig hållas. När åtgärderna också fick effekt märktes också att skolan fick tilltro till min "metod"."

Nedan följer några av de totalt 258 frisvar som inkom på denna fråga. Flertalet framhåller slentrianmässiga/generella anpassningar, att kartläggning inte gjorts eller att vissa anpassningar är adekvata men inte tillräckliga.

"Jag upplever att de gör minsta möjliga"

"Enskild undervisning var ett svar på behoven, men Svårigheterna att hantera skolmiljön har kvarstått."

"Det handlar även om EKONOMI."

"En åtgärdsplan är framtagen men är inte baserad på skolpsykologens kartläggning och inte heller efter

samtal med syv-konsulent.”

”Utredningar och åtgärder/anpassningar hänger inte ihop. Slentrianmässig anpassad studiegång.”

”Ingen pedagogisk kartläggning gjordes på tre år trots kännedom om diagnos och problematik.”

”De fokuserar på att det inte är något problem när hon är där, de ser bara frånvaron inte att det är ett symptom på något. Vägrar tro att det finns npf då hon är ”smart”.

”Då kompetensen saknas blir analysen också bristfällig.”

”Vissa saker gjorde man men inte andra o då funkar det ej.”

”Så långt som budgeten tillåter har anpassningar gjorts. Ingen mindre grupp eller extra vuxen utan istället har skoldagen kortats ner.”

”Stereotyp bild av problematiken. Ser inte tjej med osynliga bekymmer.”

”Men eftersom det är olika lärare i alla ämnen så fungerar det inte i alla ämnen. Endast ett fåtal lärare är duktiga på att anpassa och bemöta. Mycket kunskap om NPS saknas hos lärare!”

”Det är min analys av hennes behov, ej från skolan.”

”Rätt insatser men för lite”

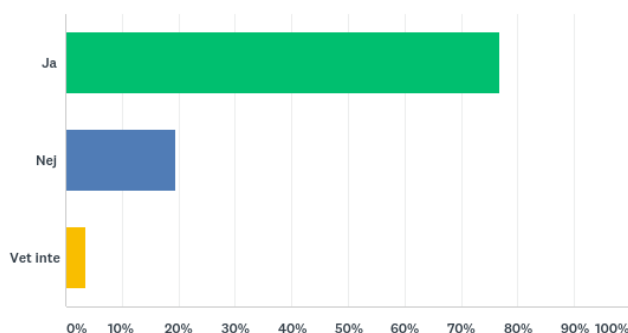
”Däremot gjordes inga pedagogiska stödinsatser. Det betyder att själva kärnan i problemet kvarstår. Anpassad studiegång sattes bara in när skolfrånvaron började öka igen. Det finns en förståelse för avsaknad av ork, men mycket lite pedagogisk kunskap kring anpassningar/stöd för lärande.”

”Man gjorde aldrig en ordentlig pedagogisk utredning, vilket innebar att alla insatser var för generella. Man sköt från höften istället för att i grunden analysera vad barnet behövde.”

HAR SKOLAN HAFT UPPFÖLJNINGSMÖTEN?

Närmare åtta av tio (77 procent) svarade ja på frågan om skolan haft uppföljningsmöten för att följa upp de insatser som satts in. Två av tio (19 procent) svarade nej.

Q13 Har skolan haft uppföljningsmöten för att följa upp de insatser som satts in?

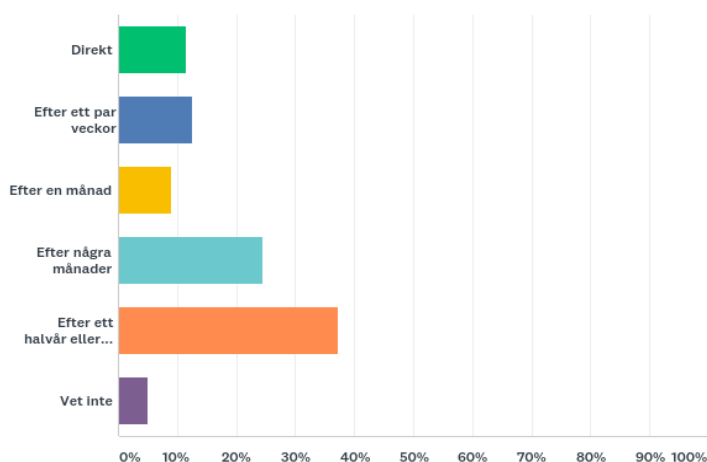
När vi tittar på de som svarat att skolan vidtagit åtgärder men att de inte ökat närvaron, kan vi se att en något lägre andel uppgett att skolan haft uppföljningsmöten (74 procent). Tittar vi på de som svarat att skolans insatser ökat närvaron eller löst problemet med frånvaron svarar 84 procent att uppföljningsmöten har förekommit.

NÄR SATTES ÅTGÄRDER IN?

Trots att det kan vara helt avgörande att åtgärder vidtas tidigt när en elev har skolfrånvaro, får vi ofta höra att insatser dröjer. Därför ställde vi en fråga om när skolan satte in insatser, från det att frånvaron började. Frågan är inte helt enkel att svara på eftersom det kan vara svårt att svara på exakt när frånvaron började, men svaren ger ändå en fingervisning om hur snabbt eller långsamt insatser sätts in från skolans sida.

Drygt en av tio (12 procent) svarade att insatser sattes in direkt och nästan lika många (13 procent) svarade att åtgärder sattes in efter ett par veckor. Drygt sju av tio (71 procent) har dock angivit att åtgärderna sattes in efter en månad till ett halvår eller mer.

Q14 Från det att frånvaron började, när sattes åtgärder in?

Helt tydligt är att skolan behöver sätta in insatser mer skyndsamt. Att dröja några veckor kan ibland vara för sent och göra att problemet förvärras.

Ta del av några av de 420 frisvar som inkom på denna fråga:

"Tog ända till 8an innan han fick undervisning i liten anpassad grupp."

"Det tog lång tid innan skolan förstod, de såg först inget problem utan menade att om jag bara lyckades få dit barnet (som hade ångest kvällar och morgnar pga. tankar på skolan) så trivdes hen och allt fungerade bra."

"Där frånvaron började gjordes inget, varför vi bytte skola. Ny skola började anpassa redan första veckan."

"All form av anpassningar vägrades göra innan diagnosen var på papper."

"Efter all för lång tid. Hon hade hunnit till skadebeteende och djup depression."

"Men om åtgärder och anpassningar hade satts in fyra år tidigare när adhd-diagnosen bekräftades hade inte frånvaro pga. utbränt barn varit ett faktum."

"Jag fick jaga dem, han var borta 1-5 dagar/v i två års tid och ingen uppmärksammade detta från skolans sida."

"Åtgärderna fanns innan frånvaron, men eftersom personalen inte tror på planen följer de den inte, och har heller inte lust att engagera sig. Åtgärderna ser fina ut på papper men är mer eller mindre verkningslösa."

"När sonen kraschade och inte längre kunde gå utanför hemmet pga. panikattacker så vaknade skolan. Åtgärdsprogram dröjde ytterligare några månader."

"ringde till slut själv till skolpsykologerna som då inte ens hört att vårt barn var helt borta från skolan. Hon vidtog åtgärder direkt. Då hade hon varit hemma i 1,5 år."

"Det tog alldeles för lång tid för att skolan skulle ta tag i problematiken men när de väl gjorde det så har de skött sig. Problemet har varit BUP och deras handläggnings- och utredningstider. Det är katastrofalt när det gäller ett barn som mår dåligt."

"Tyvärr direkt men det var inga bra åtgärder. Det var mycket tvång och press och stress"

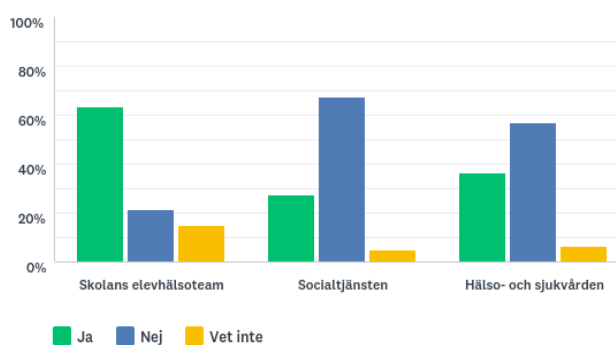
"Från första dagen! Vi fick ringa mentor/rektor när som helst på dygnet. Fantastiskt stöd!"

"Svårt att svara på. Lite gjordes i trean, försökt till åtgärder i femman. Hopplöst i övergång mellan femman och sexan. Katastrofer i högstadiet. Det handlar mer om brist på kontinuitet och kunskap än på om åtgärder sattes in. Vi har massor av åtgärdsprogram men faktum är att en begåvad pojke som är snäll och inte utåtagerande ändå inte fick skolgång o nu är hemma utan att ha skolgång trots att han bara är 16 år. Alla tittat på formalia: åtgärdsprogram. Inte på resultat."

SKOLANS SAMVERKAN MED ELEVHÄLSOTEAM OCH EXTERNA AKTÖRER

På frågan om skolan samverkat med skolans elevhälsoteam svarade 64 procent ja och 21 procent nej. Knappt en av tre (28 procent) svarade att skolan samverkat med socialtjänsten och något fler (37 procent) svarade att skolan samverkat med BUP för att öka närvaron/stödja eleven tillbaka.

Q15 Har skolan samverkat med nedanstående aktörer i arbetet med att öka närvaron/stödja eleven tillbaka?

När vi tittade på hur de som angivit att barnet har/haft en sammanhängande om minst en månad och mer¹⁴, hade skolan marginellt i högre utsträckning (66 procent i jämförelse med 64 procent) samverkat med skolans elevhälsoteam. 21 procent svarade att skolan inte samverkat med elevhälsteamet och tretton procent svarade att de inte vet. Däremot hade skolan i högre utsträckning samverkat med socialtjänsten (41 procent) och med hälso- och sjukvården (44 procent).

¹⁴ 97 procent av dessa hade dessutom haft en frånvaro på minst två månader, varav majoriteten varit borta i längre än ett år.

Det är ändå anmärkningsvärt och mycket oroande att så många som 21 procent svarat att skolan inte samverkat med skolans elevhälsoteam trots långvarig sammanhängande frånvaro och vi frågar oss vilka skälen till detta är.

Överlag uppfattar vi, utifrån såväl enkätens siffror som frisvar som inkommit, att etablerad samverkan och rutiner för samverkan mellan dessa aktörer kring elevers skolfrånvaro ofta saknas. Vi uppfattar också att kommunikationen mellan dessa aktörer inte är tillfredställande och att svårigheter att ta till sig kompetenser och erfarenheter från andra aktörer. Det här gynnar inte barnet, och inte heller vårdnadshavare som många gånger får agera informationscentral och samordnare.

Läs några av de 597 frisvar som inkommit på denna fråga.

"Ingen har undrat varför hon inte kommer till skolan"

"Inte ens samverkat med kompetens inom egna skolan då de har en autismklass med speciallärare. Min vädjan har de viftat bort under alla år."

"Orosanmälan till Socialtjänsten gjordes i början. Utredningen lades ner. Efter ett halvår remiss för neuropsykiatriska utredning. Väntetiden för utredning var över ett år. Många möten där skolan försökte lägga allt ansvar på oss föräldrar. Inga konstruktiva möten."

"Anmält till socialen, som ansåg att det var i skolan allt brast."

"Vi fick gå till soc då skolan var tvungna att anmäla oss där efter den långa frånvaron min dotter har från skolan. Där fick vi kraft att fortsätta kämpa, vi träffade en fantastisk kvinna där."

"Skolan bryr sig inte vad sonen behöver och lyssnar inte på någon. Socialen har hjälpt oss så sonen börjar på resursskola till våren."

"Det gjordes en npf-utredning som visade adhd, och skolan har lyssnat mycket fint på vad den utredande psykologen rekommenderade."

"Jag har tryckt på att EHT skulle kopplas in men rektor bedömde att det inte behövdes och avslog åtgärdsprogram."

"Skolan har försökt samverka men då det varit kö tider till vården så har det varit svårt för dem."

"Eht teamet var ej komplett och de delar som fanns fungerande dåligt."

"Elevhälsoteam är de som brytt sig på skolan. Skolledningen har bara hittat på kontraproduktiva saker. Tex lagvidrig avstängning, hämtning av gråtande flicka med polis mm. Allt för att hemmasittaren ska stanna hemma. Rektor har fel jobb."

"Det har varit några elevvårdskonferenser men det verkar inte som att tex. Specialpedagogen kan tillräckligt mycket om mitt barns behov."

"De ser honom inte som ett problem. För att han är tyst."

"Alla kommer på SIP men ingen kan ändra på sina förutbestämda "menyer" av åtgärder. Därför blir samverkan bara en papperstiger. Massor av möten ingen verkstad."

"HAB har varit med på möten och försökt förklara allvaret i min dotters situation men skolan har inte lyssnat."

"Vi blir skickade mellan BUP, soc o skola men de samverkar inte."

"Dålig samverkan mellan skola-LSS-BUP, mycket svarte-petterspel."

"Man har inte lyssnat på information från den skola som vi kom flyttandes från. Man "behövde föra en egen bedömning" trots att N redan hade npf-diagnos, och (fungerande!) anpassningar fanns i gamla skolan."

"Har inte behövts för hans lärare har klarat av det ihop med mig och min son och skolan klaras av jättebra nu."

"Elevhälsa, soc, hab och BUP har varit inblandade men inge har tagit helhetsgreppet."

"Är dock i väntan på denna samverkan som gör att insatser och omprövning av insatser tar sådan tid och dotterns stress över skolmisslyckande hinner växa sig så stor tillsammans med ångesten och utmattningsproblemen så att en återgång nu ligger långt fram i tiden."

"Två SIP-möten på två års hemmasittande är gjorda. BUP, HAB, soc och skolan samarbetar i teorin men de träffas ju bara en gång om året på de här mötena och väntar sedan på att nån annan ska göra nåt. Soc är de enda som faktiskt försöker hjälpa."

HAR SAMVERKAN HAFT POSITIV EFFEKT FÖR BARNETS SKOLGÅNG

Samverka med aktörer som har kompletterande kompetens eller värdefull kunskap om barnet kan vara helt avgörande, men då behöver det handla om samverkan och samarbete i egentlig mening för att leda till positiva resultat. Tyvärr är det inte ovanligt att vi får höra om att möten hålls, men att de sedan inte leder till åtgärder som hjälper till att lösa problemet.

Samverkan med skolans elevhälsoteam

När vi sorterat ut de som svarat att skolan inte samverkat med skolans elevhälsoteam¹⁵, kunde vi se att 25 procent svarade att samverkan med skolans elevhälsoteam haft positiv effekt för elevens skolgång och att så många som 44 procent svarade nej på frågan, dvs. att denna samverkan inte haft positiv effekt för barnets skolgång.

Samverkan med socialtjänsten

Av de som uppgivit att skolan samverkat med socialtjänsten¹⁶, har 16 procent svarat att samverkan haft positiv effekt för elevens skolgång, 64 procent har svarat nej på frågan och 21 procent vet inte.

Samverkan med hälso- och sjukvården

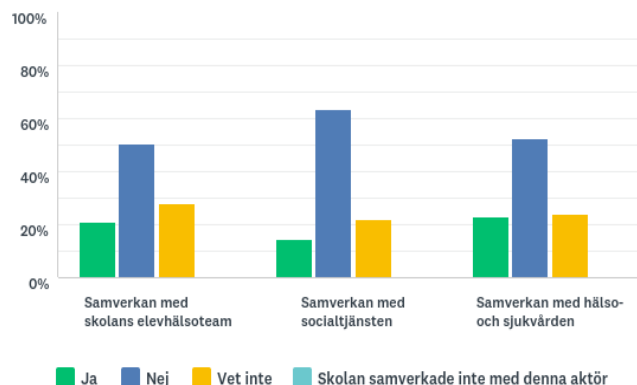
Av de som uppgivit att skolan samverkat med hälso- och sjukvården¹⁷, har 28 procent svarat att samverkan haft positiv effekt för barnets skolgång, nästan hälften (46 procent) har svarat nej och en fjärdedel (25 procent) har svarat vet inte.

¹⁵ 324 svarande (16 procent) svarade att skolan inte samverkade med skolans elevhälsoteam.

¹⁶ 1073 svarande (54 procent) svarade att skolan inte samverkade med socialtjänsten.

¹⁷ 878 svarande (44 procent) svarade att skolan inte samverkade med hälso- och sjukvården.

Q16 Har samverkan med nedanstående aktörer haft positiv effekt för elevens skolgång?

Ta del av några av de 257 frisvar som inkommit på denna fråga.

"Hälso- och sjukvården har inte haft något intresse i mitt barns skolgång trots att skolan initierat kontakt och önskat information från vården för att skolgången ska bli så bra som möjligt."

"Möten på möten som inte ger nånting, ingen som pratar direkt med min dotter som det berör."

"För lång kö till vården. Han ansågs dessutom inte vara suicidal när vi kom till BUP så han fick endast hjälp vid 4 tillfällen."

"Vi träffade skolpsykologen en gång. På 6 år."

"Specialpedagogen har inte tillräcklig kunskap om problematisk skolfrånvaro."

"Specialpedagogen har varit vårt barns räddning. Men hon är överbelastad."

"Vattentäta skott mellan de olika aktörerna gör att det är omöjligt att komma vidare..."

"Socialtjänsten bad oss byta skola. BUP bad oss byta skola."

"Det har inte gått bra, men alla inblandade försöker hitta lösningar."

"Kunskap och råd följs inte. Kunskapen ignoreras, och både dottern och vi VH ifrågasätts."

"Soc backade upp familjen och gav tyngd åt det vi sa. Att det inte handlar om vad sonen "vill" utan vad han BEHÖVER."

"NPF-kompetensen blir högre hos de som arbetar nära barnet, vilket leder till ett bättre bemötande. Och det i sig för att skolsituationen blir bättre för barnet."

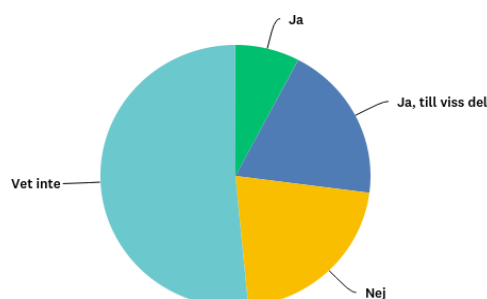
FORMALISERAD SAMVERKAN FÖR ATT STÖDJA ELEVER TILLBAKA

När elever har skolfrånvaro är det viktigt att agera tidigt med adekvata insatser. Ibland behöver skolan samverka med externa aktörer som socialtjänst och hälso- och sjukvård. Då behöver det finnas etablerad samverkan och utarbetade strukturer och kontaktvägar för att relevanta aktörer tidigt och effektivt ska kunna samverka för att få eleven tillbaka till skolan.

Drygt hälften (52 procent) svarar att de inte vet om en sådan formaliserad samverkan finns, 27 procent svarar att en sådan finns eller att en sådan finns till viss del. 21 procent svarar nej på

frågan. Av frisvar framgår att det i vissa kommuner finns närvaroteam (eller frånvaroteam) som kan träda in och i samverkan stödja elever i frånvaro tillbaka.

Q17 I er kommun, finns det en formaliserad samverkan mellan t.ex. skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården för att stödja elever tillbaka?

SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARE

Att samverka med hemmet fungerar är viktigt i arbetet med att stödja eleven tillbaka. Därför ville vi veta hur de som besvarar vår enkät anser att samarbetet med skolan fungerar/har fungerat.

Drygt en av tio (12 procent) har svarat att samarbetet när det gäller att stödja eleven tillbaka har fungerat utmärkt. Var tredje (34 procent) svarar att det delvis har fungerat bra. Drygt hälften (52 procent) svarar dock att samarbetet med skolan har fungerat mindre bra eller dåligt.

Tittar vi hur de som svarat att skolan vidtagit åtgärder och att problemet med frånvaro löstes¹⁸ är dessa mer nöjda med samarbetet. Drygt hälften (52 procent) svarade ja, utmärkt och 30 procent Ja, delvis.

Q18 Anser du att skolans samarbete med er vårdnadshavare när det gäller att stödja eleven tillbaka, fungerar/har fungerat bra?

Läs några av frisvaren från personer som svarat att samarbetet har fungerat utmärkt:

¹⁸ Observera att det är ett mycket lågt antal svarande som svarat på det sättet, endast 33.

"Väldigt lyhörda och tillmötesgående men behöver mer kunskap och resurser"

"Efter rektorsbytet för ett år sedan Ja"

"Alla inblandade verkar tillsammans för att lösa min dotters problem!"

"Skolan har inte kunnat ge son den hjälp han behöver. Han får nu en väldigt bra behandling som verkligen går till botten med hans problematik."

"Det har fungerat vad gäller att vi har en tät och bra relation. Men vi vårdnadshavare har varit dom som i princip gjort pedagogisk kartläggning, som har upplyst skolan om alla svårigheter. Eleven själv har också gjort det. Då skolan saknar arbetssätt för NPF, dyslexi, problematisk skolfrånvaro har det trots våra goda kontakter inte hjälpt. Vi flaggade så fort vi märkte att vårt barn mådde dåligt av skolan, och innan det fanns någon nämnvärd frånvaro, då vi oroades av att det skulle leda till problematisk skolfrånvaro. Hade kunskap och ett arbetssätt funnits hade vårt barn högst troligt inte fått hög frånvaro och på sikt blivit hemma på heltid med utmattning som följd."

"Samarbetet och stödet funkar bra men ingen utav oss lyckas få honom utanför hemmet i en regelbunden rutin just nu."

"Ja utmärkt men tog lång tid att få till det. Vi har fått skolan att ta kontakter med SPSM, rådgivning och även utbildning osv."

Av siffrorna ovan framgår dock att en stor andel inte är nöjda med samarbetet. Ta del av några andra frisvar från de 480 frisvar som kommit på den här frågan.

"Upplever att de tycker att det är vi föräldrar som ska hitta lösningar så han går till skolan."

"Vi har i ett tidigt skede försökt att förmedla info på dom områden vårt barn behövt hjälp inom men inte lyssnats på i tid. Utan skolan har antingen inte velat göra anpassning utan vill testa sina egna lösningar först eller efter att en anpassning fungerat bra i nån vecka /mån (beroende på vilken anpassning) tagit bort den med motivering att nu funkar ju allt så då behövs det inte längre."

"Nej ingen vet hur vi ska gå vidare."

"Fungerat mycket bra med mentor. Däremot har det haltat i det övriga arbetslaget och hos rektor vad gäller kunskap om npf, tydlighet och likvärdigt arbetssätt."

"Vid skolstarten (åk 1 på gymnasiet) hade vi ett bra, samtal o planering för hennes studier (anpassat schema). Vid de senaste samtalen med specialpedagog och rektor blev jag ifrågasatt i min roll som förälder (speciellt som heltidssjukriven). Jag upplevde inte att de förmådde ta in och ana vidden av min dotters svårigheter utan fick istället insinuationer om att jag som förälder höll henne hemma."

"Dom lyssnar inte på elevens behov utan har egna teorier."

"Specialpedagog och lärare är mycket duktiga. Tyvärr lastas de på för mycket och det saknas tillräckliga resurser. Det är stora svårigheter att förstå vad funktionsnedsättningarna kan leda till för svårigheter utanför klassrummet (hitta mellan klassrum, komma ihåg att stoppa när böcker när man kommer till sitt skåp) samt stora brister i förståelse för diagnosen Asperger."

"De lovar en sak och gör något helt annat."

"Det känns inte som att skolan försöker stötta honom i att komma tillbaka, känns mer som att de väntar på en möjlighet att skriva ut honom."

"Vi har från början blivit skuldbelagda och ifrågasatta, eftersom vi har en tyst duktig flicka som verkar glad när hon är i skolan så kan de inte se att det kan vara något annat som ligger bakom. De vägrar skriva remiss till

BUP så vi har på eget bevåg sökt oss till BUP i annan kommun och står i kö för utredning.”

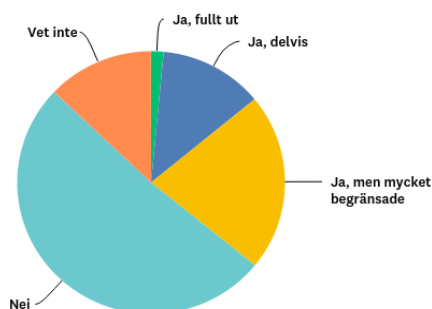
Skolan lät i princip min dotter gå in i väggen och förstod fortfarande inte vad de behövde göra för anpassningar.”

”Skolan kommunicerar inte med oss. De har inte tagit BUP:s rekommendationer till skolan från psykolog på allvar. När vi kräver anpassningar svarar de med skrämstaktik och kallar till möten.”

KOMPETENS ATT HJÄLPA ELEVER TILLBAKA

Vi ställde frågan om man upplever att kommunen har kompetens att hjälpa elever i problematisk skolfrånvaro tillbaka. Knappt två procent svarade ”Ja, fullt ut”, 13 procent svarade ”Ja, delvis” och drygt en av fem (22 procent) svarade ”Ja, men mycket begränsade”. Drygt hälften (51 procent) svarade att man upplever att kommunen inte har sådan kompetens.

Q19 Upplever du att kommunen har kompetens att hjälpa elever i problematisk frånvaro tillbaka?

Av svaren framgår att detta är ett tydligt utvecklingsområde. Trots att skolfrånvaro alltid förekommit, vittnar enkätsvar och frisvar om att skolor och kommuner många gånger står handfallna inför situationen. Vi uppfattar att det handlar om en kombination av bristande kunskap om hur elever med NPF fungerar och hur deras behov kan mötas i skolan, att frågan inte är prioriterad samt att strukturer för samverkan liksom metoder saknas.

Ta del av några av de 315 frisvar som inkom på denna fråga.

”Varken rektor eller utbildningsförvaltningen har kunskap eller förståelse för vad orsaken är till att barnet inte orkar komma till skolan.”

”Finns resursskola, men inget stöd för barn som är hemma och hjälp att få dem dit igen.”

”De har ingen aning om hur man gör och söker inte information.”

”Verkar vara mycket få individer som kan nåt öht om detta.”

”Närvaroteamet med sin erfarenhet är en guldgruva men det behövs mer.”

”Kunskap saknas och i slutändan handlar det alltid om att kommunen inte beviljar kostnaden.”

”Skolan står handfallen och vet inte vad och hur de ska göra.”

”Mer utbildning behövs till politiker, skoljurister, personal, rektor och elevhälsan samt socialtjänst.”

"Ej npf kompetens. Går ej gratis npf utbildningar som erbjuds. Hotar. Gör fel åtgärder. Lyssnar ej på barnet. Lyssnar ej på sjukvård. Lyssnar ej på föräldrar."

"Det verkar hänga på individer som lägger ner sin tid utanför sitt arbete som kan hjälpa elever tillbaka. Skolan godkänner inte skolbyte utanför kommunen till skola inriktad på barn med npf-diagnos som vi fått plats erbjuden."

"Det finns ett mobilt team som ska arbeta för att alla elever ska fungera i skolan. Nu har dock politikerna i min kommun beslutat att avveckla mobila teamet."

"Allt drivs från oss föräldrar."

"Det behöver bli fler team som arbetar med hemmasittare (ogillar ordet då eleverna inte vill gå till skolan utan det är en överlevnadsstrategi för dem att inte gå dit) men som BUP mellanvård sa till oss: "-Så länge inte skolan anpassar så jobbar vi i uppförsbacke." Skolorna måste ha rätt kunskap och lokaler men framförallt måste vi ha fler skolor för elever med NPF. Idag står det 1500 elever i kö till 3 av de fristående resursskolorna för elever med ASD. Av dem 1500 eleverna är det säkert flera som är hemmasittare för att de inte kan vara i sin kommunala skola med stora klasser, stökiga miljöer med massor av intryck och få personal och som dessutom inte har rätt kunskap."

"Tror det behövs mer utbildning och kunskap om NPF. Läraren i ettan och förskoleklass sa att bara han kommer så funkar det bra. Men han protesterade vilt hemma, blev supertrött av skolan. Störde inte i skolan. Var lugn, passiv. Läraren tyckte att det fungerade bra vilket det inte alls gjorde."

"Vi har inte ens någon kontakt med kommunen efter 3 års hemmasittande."

"Det fanns ett team som nu lagts ner pga. besparingar. Dock hade mitt barn inte fått tillgång till teamet ändå då barnet går på en privat skola."

"Eleven skuldlägg."

"Utbildning pågår med SPSM."

"Det är helt upp till föräldrarna om detta ska funka. Man får kämpa så man knäcker sig. Det finns inget system för detta. Och skolorna skiljer sig jättemycket åt."

"Det finns så många "felslutningar" och bristande kunskap kring problematisk skolfrånvaro. Dålig kunskap om autism/ADHD. När dottern fick diagnos, vi föräldrar lärde oss om autism/ADHD, började anpassa hemma, fick skolan att anpassa var det nyckeln tillbaka."

"Tror inte det! Är nästan säker på att man inte förstår allvaret när det gäller dessa diagnoser och att risken inte alls är liten att den kan leda till suicid."

"Finns team men de jobbar bara 8 veckor med barnet. Är för kort tid för att göra någon långsiktig förändring."

"Det finns väldigt bra och kunniga personer här och där. Men den kunskapen förs inte ut till alla pedagoger och skolor. Det är ett lotteri om du hamnar på en skola där kunskap finnas. Du ska ha tur att få en kunnig pedagog. Det bygger på eldsjälar. Inte ens specialpedagoger har metoder för det här."

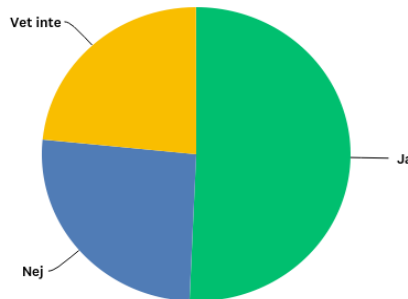
FÖLJER SKOLAN UPP FRÅNVARO (GILTIG OCH OGILTIG)

För att kunna upptäcka och bryta frånvaro på ett tidigt stadium behöver skolan ha en frånvarorapportering som fångar upp både giltig och ogiltig frånvaro.

Drygt hälften (51 procent) svarar att skolan följer upp frånvaro (giltig och ogiltig), drygt en

fjärdedel (26 procent) svarar att skolan inte gör det och 23 procent vet inte.

Q20 Följer din skola upp frånvaro (giltig och ogiltig)?

ORSAKEN TILL DITT BARN'S FRÅNVARO

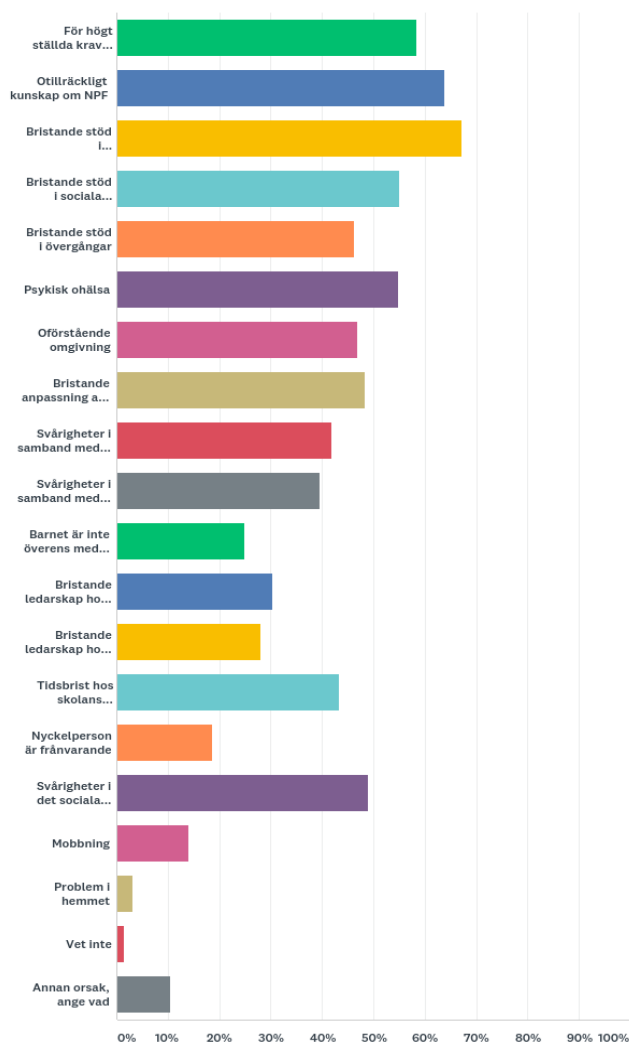
Föräldrarna har under årens lopp följt barnets utveckling och tillbringat mycket tid med sitt barn. De har ofta stor kunskap om barnets behov, svårigheter och styrkor. Därför ville vi fråga vilka, enligt deras bedömning, som är orsakerna till barnet skolfrånvaro.

Fler än hälften anger bristande stöd i undervisningssituationen (67 procent), otillräcklig kunskap om NPF (64 procent), för högt ställda krav i skolan kontra barnets förmågor (58 procent), bristande stöd i sociala situationer (55 procent), psykisk ohälsa (55 procent). Svaren känns igen från den skolenkät som Attention genomförde 2017.

En stor andel anger också svårigheter i det sociala samspelet med andra elever (49 procent), bristande anpassning av den fysiska miljön (belysning, färger, ljud) (48 procent), oförstående omgivning (47 procent), bristande stöd i övergångar (46 procent), tidsbrist hos skolans personal (43 procent), svårigheter i samband med lunchsituationen (42 procent), svårigheter i samband med omklädnings- och duschsituationen i samband med idrotten (39 procent).

Förutom de fasta alternativen fanns också möjlighet att välja alternativet "Annan orsak", vilket en av tio (10 procent) valde. Bland de frisvar som angav med anledning av frågan, anges bland annat sömnsvårigheter, sjukdomar i kombination med NPF, medicinska problem, låg motivation för skolan samt understimulans. Många frisvar handlar om bristande anpassningar i skolan kopplade till barnets NPF.

Q21 Vad är orsaken till ditt barns frånvaro bedömer du? (flera svar möjliga)

Nedan redovisas några av de 362 frisvaren:

"Jag upplever en enorm okunskap hos många lärare om hur man motiverar eller allmänt och särskilt elever med NPF. Man feltolkar ofta min sons reaktioner som lathet, arrogans mm. Sedan kommer han hem min stora kille på 1,85 och låser in sig på toaletten och gråter. Det är hemskt att behöva se hur han gått från en kille med Framtidstro till nu när hans kompisar säger att han kommer sluta som socialfall om han inte skärper sig."

"Förra skolan anpassade inget trots möten osv, han blev utbränd och deprimerad av miljön med många barn, höga ljud, otydliga instruktioner mm."

"Saknar anpassningar i form av tydlighet vad som ska göras under veckan. Ansvar att ta hålla reda på detta läggs på barnet."

"För låg nivå på undervisningen, eleven är särbegåvad."

"Framför allt kunskapsbrist, jag hade önskat att lärare som ju träffar många barn och därmed måste haft många barn med npf som referens hade sett mitt barn och förstått var i svårigheterna låg istället för att sucka och himla med ögonen och säga att hen kan om hen bara vill och anstränger sig!"

"Han behöver ett vuxenstöd i alla situationer som kräver övergångar och nya moment. Han har kort minne och behöver påminnas samt hjälp med att komma igång på lektionerna. Den lärare och klassresurs som finns har

inte tid och möjlighet att fokusera på enbart honom trots att det är det han behöver."

"Blir snabbt uttröttad pga. låg koncentrationsförmåga."

"Sömnsvårighet som gör att han inte orkar stiga upp."

"Brister i sättet man kartlägger barnet. Hade det gjorts en djupare kartläggning av skolpsykolog tidigare så hade kanske sonens svårigheter kunnat hanteras bättre och tidigare och han hade sluppit "bli utbränd"."

"Bristande insikt. Speciellt rektor. Om det kostar kan inte övrig personal göra något."

"Prestigefråga att inte ta hjälp utifrån; brist i rutiner av hur dessa frågor sköts; långsamma processer, fyrkantighet och brist på flexibilitet."

"Denna skola använder "Men vi kan detta" och så händer ingenting."

"Största problemet är lärare med "hårdare tag - skärp till dig"-attityd. De driver barnet ifrån skolan och kräver massor av återhämtning."

"han har ingen idrott längre. Lärarna är väldigt tillmötesgående och lunchen får han är i en lite grupp i ett litet mysig rum som är som ett vanligt kök. Men det är bara ibland han äter lunch."

Inte nog med att vårt barn inte har fått sina behov tillgodosedda någonstans så har ju jag hört hur personal pratar med mycket hårda och negativa ord mot min son när personal inte vet att man är där. Jag har fått höra att han är ego, att han inte kan säga förlåt och att han är störande. Alla punkter ovan som här är lika illa. Vi har gett alla nycklar för att kunna ta hand om vår son men ingen har lyssnat på riktigt "

"De ovan och att vi inte fick hjälp när vi larmade från början. Sonen var då sju år. Det tog alltså 7 år innan vi fick rätt hjälp och utredning. Vi fick hela tiden höra att det var oss och hemmet som var fel. Svek från flera vuxna, på BUP i skolan mm har gjort att vår son gett upp och bränt ut sig. Är övertygad om att en tidigare hjälp och diagnos hade gjort skillnad."

"Betygskraven är helt fel. Dessa barn klarar inte av att få godkänt pga. betygssystemet. Dom känner sig värdelösa pga. det. Tappar livsgnista och framtidstron. Skolan måste även våga inse att föräldrarna inte är totalt okunniga och signalerar dom (även ifall inte skolan ser ngt) så måste bara skolan lyssna. När skolan ser ngt är det redan försent att få tillbaka barnet på ett smidigt och enkelt sätt."

"Otroligt kravkänslig, pressar du henne när hon inte fixar det är risken mycket stor att du tappar henne för alltid."

"Stökig miljö på skolan."

OROSANMÄLD PÅ GRUND AV SKOLFRÅNVARON

Eftersom vi uppfattar att orosanmälningar är vanligt förekommande hos föräldrar som har barn med NPF i skolfrånvaro, ville vi ställa en fråga om det.

Drygt en av fem (21 procent) svarar "Ja, en gång", och ungefär lika många (19 procent) svarar "Ja, flera gånger" medan sex av tio (60 procent) svarar att de inte blivit orosanmälda på grund av barnets frånvaro.

Q22 Har du blivit orosanmäld på grund av barnets frånvaro?

Ta del av några av de 348 frisvar som inkommit på denna fråga. Av frisvaren framkommer att skolan anmäler föräldrarna, men att det är vanligt att socialtjänsten lägger ned anmälan för att konstatera att det är skolan som brustit. Det framgår också att det förekommer att vårdnadshavare anmäler sig själva i syfte att få skolan att agera.

"Jag kontaktade socialtjänsten själv, i hopp om att skolan skulle vakna upp och förstå allvaret."

"De "hotade" att göra det i sjuan men då ansökte jag själv om stöd. Det var jättebra, vi fick en kontaktperson som hälsade på sonen när han isolerade sig hemma och stöttade oss båda i den svåra situationen."

"Känns som att orosanmälan är en formell sak skolan gör för att komma i kontakt med soc (det var vad de sa till oss)."

"Det är vi föräldrar som gjort orosanmälan som ett rop på hjälp. Men det finns ingen hjälp i vår kommun att få."

"De fann inga brister i hemmet men många i skolan. Soc får inte säga vad skolan ska göra så ingen förändring trots allt."

"Jag fick till sist be om att skola och BUP skulle orosanmäla båda mina barn då även syskon mådde dåligt av situationen. Visste inte att jag kunde vänt mig till socialtjänsten själv."

"När vi kräver anpassning för att vår son var utmattad så gjorde skolan en orosanmälan trots att BUPs läkare, psykolog m.fl. förklarade att en utredning pågår och att det beror på att han behöver stöd i skolan. Anmälan lades ned direkt."

"Blev orosanmäld till socialtjänsten men ärendet blev nedlagt då inte ens specialpedagogen gjort någon utredning och vi även förde dialog med skolan angående frånvaron."

"Inte än men är rädd att det ska hända. Oroar mig varje dag."

"Minst 10 gånger men efter utredningar så har Soc alltid varit på min sida att det ej är hemmet som brister. Men likväl står alla handfallna."

"Vi har aldrig känt oss motarbetade av skolan. De har lyssnat och varit behjälpliga, men däremot saknat kapacitet och proaktivitet de första åren."

"20 gånger på 3 år varav 8 denna termin."

"Alla ville att vi skulle få hjälp men ingen ville ge dem. Skolan tyckte att soc skulle hjälpa, soc tyckte att skolan skulle skärpa sig och hjälpa."

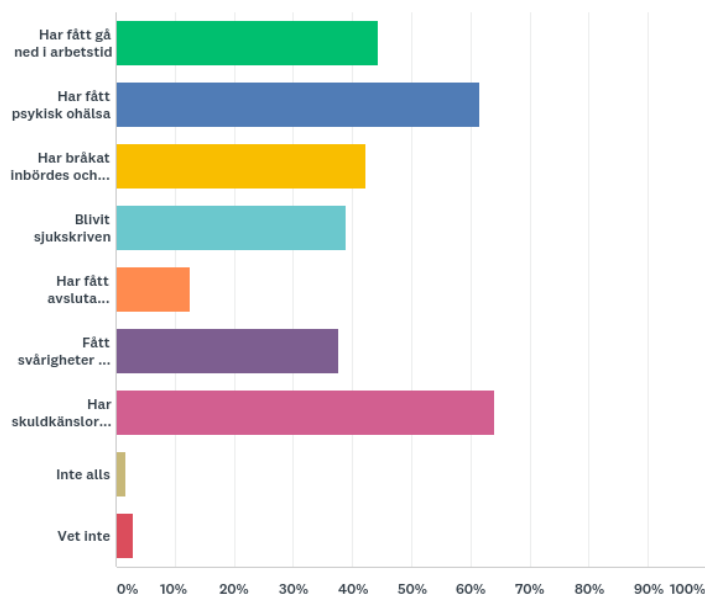
”Det finns stor okunskap hos skolan om när man ska orosanmäla – många skolor gör det när de inte vet vad de ska göra och har slut på anpassningar och eleven fortfarande inte har kommit tillbaka. Trots att det finns en oro för hur det funkar hemma, trots att vi föräldrar försöker släpa våra barn till skolan varje dag men de klarar inte att gå in pga. miljön, press, krav. Skolorna borde anmäla sig själva istället.”

HUR HAR SKOLFRÅNVARON PÅVERKAT VÅRDNADSHAVARNA

Ett barns skolfrånvaro påverkar inte bara barnet självt, utan också i hög grad föräldrar, syskon och andra anhöriga. I tidigare enkäter har vi sett att bristande stöd i skolan påverkar föräldrarna i hög grad.¹⁹ Även i denna enkät ville vi titta på frågan. Enkätens resultat visar på att situationen slår hårt mot föräldrarnas hälsa, familjeliv, ekonomi, men också möjligheter att arbeta.

En stor andel (64 procent) har svarat att de har skuldkänslor för att inte hinna med övriga barn, 61 procent har fått psykisk ohälsa, nästan fyra av tio (39 procent) har blivit sjukskrivna och nästan lika många (38 procent) har fått svårigheter med att klara ekonomin. Så har också 44 procent fått gå ned i arbetstid och hela tretton procent har angivit att de har fått avsluta anställning.

Q23 Hur har ditt barns frånvaro påverkat dig/er som vårdnadshavare? (Flera svar möjliga)

Av de 434 frisvaren framgår bland annat att flertalet vittnar om att det inte fungerar att kombinera barnets frånvaro med arbetslivet. För de i parrelation kan det handla om att en är hemma på heltid och en arbetar. Det sociala livet och den egna hälsan påverkas. Svårigheter att få ekonomin att gå ihop är återkommande i frisvaren.

¹⁹ Se exempelvis Attentions senaste enkättrapport ”Man får kämpa för varje åtgärd – trots att anhöriga har rätt till stöd” – en undersökning om situationen för föräldrar som har barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), Riksförbundet Attention, 2019, https://attention.se/wp-content/uploads/2019/06/attention_rapport_anhorigenk2019.pdf

Här är några av frisvaren:

"Min fru har varit tvungen att sluta jobba för 13 år sedan och pga. våra barns NPF."

"Jag är egenföretagare och har fått kroniska sjukdomar. Kraschat och jobbar hårt på att inte sjukskriva mig. Jag är fast i ett limbo känns det som där jag måste slita med det jag gör för vem anställer mig med så mkt problem med barn."

"Stressen över att skolan lägger allt på mej som förälder o säger: "Bara barnen kommer till skolan så är allting bra" Det hänger alltså på mej som förälder medans skolan inte gör några anpassningar eller stödsatser. Utan orosanmäler till Socialtjänsten gång på gång."

"Försäkringskassan menar att det är skolans ansvar att tillgodose omvårdnadsbehovet. Skolan menar att de inte får de bidrag de ansöker om från kommunen. Kommunen är inte behjälpliga, mer än att erbjuda korttidsstödboende, vilket inte är vad vi behöver. Så jag har avslutat en heltidsanställning och fått min SIG nollad, för att ta hand om mitt barn utan ekonomisk hjälp, mer än ett halvt vårdbidrag."

"Skuldkänslorna över att storasyster får klara sig själv är värst. Värre än skilsmässan tom."

"Kan inte jobba med det jag är utbildad till utan tar lägre kompetensnivå fr att kunna kombinera med hemsituation. Jag och barnens pappa turas om att arbeta så en heltidstjänst i arbete förloras."

"En gnagande oro för barnets på arbetstid. En känsla av att vara en misslyckad förälder som gjort att jag dragit mig undan social samvaro pga. skam (trots att jag gjort allt inkl. externa kontakter för att lösa situationen)"

"Har fått glömma alla egna behov, jag finns inte. Jag kan inte heller leverera med kvalitet på jobbet."

"Sjukskrivning utan stöd från Försäkringskassan!!"

"Jag och min man har turats om att vabbat varje dag sedan oktober 2018 för att kunna följa med och stötta vårt barn i skolan samt stötta hen i hens psykiska ohälsa."

"Har fått sluta jobba just nu sen några år tillbaka. Katastrof i ekonomin är helt utbränd och slutkörd. Har ingen tid för mig själv."

"Vi fick skilja oss till slut. För att till sist få kraft."

"Har vabbat i två år med min dotter. Är nu själv väldigt slut på och skulle behöva bli sjukskriven från vabb. Vi kan inte byta förälder som vabbar pga. ekonomi och att jag börjat må psykisk dåligt av att mitt barn mår så dåligt."

"Stress pga. att jag slits mellan jobbet och hemmet. Frustrerad över att skolan inte tar emot den hjälp som erbjuds från adhdcenter och hab"

"Min man arbetar o jag får vara hemma med sonen då han inte gått i skola på 5-6 år."

"Min sambo och barnens far har tappat två jobb och var sjukskriven och vidare utförsäkrad i 6 år pga. utbrändhet."

"Att komma hem efter jobbet & vara orolig för att hitta sin dotter dör är påfrestande, eller tanken på att den yngre sonen skulle vara först med upptäckten."

"Psykiska ohälsan blivit värre hos mig, sonens styvpappa ville skiljas pga. min son han orkade inte mera."

"Har inte kunnat arbeta alls sedan slutet av januari 2019 p.g.a. dotterns mående, skolsituation och vårdbehov. Jag har dock kvar min anställning än så länge. Jag blir inte sjukskriven och VAB -dagarna är slut för längesedan. Vi lever således på en inkomst, måste slåss hela tiden för att försöka försvara vårt barn och

hennes rättigheter och möjlighet att få hjälp mot såväl skola som BUP (långa köer, oflexibla behandlingar där man säger sig invänta utredning där kötiden är minst 1 år...)"

"Det är omöjligt att jobba heltid på en konventionell arbetsplats när man har barn med NPF som har problematisk frånvaro. Det finns inget system för att hjälpa dessa föräldrar och man jobbar i motvind tills det tar stopp."

ANALYS AV ENKÄTRESULTATEN

I många år har Attention lyft att skolan inte har tillräcklig kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hur detta drabbar barnen. Enkät efter enkät Attention genomför pekar på att barn inte får det stöd, de anpassningar och det bemötande som de behöver utifrån sina svårigheter. Det här leder till låg måluppfyllelse, låg självkänsla, psykisk ohälsa och i förlängningen svårigheter i arbetslivet och utanförskap. Trots detta – och trots att barn med NPF är många - sker alltför lite ute i våra verksamheter.

Även denna enkät visar på brister i stöd och anpassningar för barn med NPF. Förutom det enkätens siffror säger; att många har lång och omfattande frånvaro, att stöd sätts in sent och inte alltid utifrån en analys av barnets behov – och därför inte får effekt - bekräftar många av frisvaren det vi redan vet. Att barn gör allt för att anpassa sig och smälta in, men utagerar eller kraschar hemma. Hemmet ser att barnet mår dåligt i skolan, men i en skola med stressad personal och bristande NPF-kunskap kanske man tänker "barnet klarar ju målen".

Trots att föräldrarna upprepade gånger tar upp detta med skolan, kommer med förslag på tips och lösningar, tas inte vårdnadshavarnas kunskap på allvar. Man "kör på som vanligt" tills barnet till slut inte klarar av att gå till skolan. Varningsklockorna har ringt, men skolan har inte uppfattat signalerna eller ignorerat dem. Alltför många skolor verkar tro att problemen finns i hemmet – kanske för att de själva inte lagt märke till några "problem".

En stor andel av barnen i enkäten har haft långvarig frånvaro under det senaste året. Samtidigt har endast ett fåtal procent - knappt två - uppgett att skolan vidtagit åtgärder som löst problemet med frånvaron. Det är ett helt oacceptabelt resultat som pekar ut detta som ett brådskande utvecklingsområde. Många med oss vittnar om att det inte är någon omöjlighet att stödja elever i frånvaro tillbaka, men det kräver god samverkan och adekvata insatser utifrån elevens behov.

Även andra resultat från enkäten, som att samverkan ofta inte fungerar, att elevhälsan inte alltid kopplas in, att en stor andel upplever att kommunen inte har kompetens att hjälpa elever i problematisk frånvaro tillbaka, får oss att tänka att såväl skola som kommun är tagna på sängen inför problemets omfattning och komplexitet. Många frågor dyker upp när vi analyserar enkäten. Varför görs inte mer? Varför används inte Specialpedagogiska skolmyndighetens kostnadsfria stöd i större utsträckning? (bara fyra procent har svarat att skolan tagit hjälp av SPSM som en insats att stödja eleven tillbaka). Handlar detta om bristande engagemang, om bristande resurser? Eller bottnar det i bristande kunskap - att det handlar om att man inte kan lösa ett problem som man inte förstår?

I väntan på adekvata insatser drabbas barnen - och familjerna. Föräldrar tvingas sluta arbeta, får egen psykisk ohälsa, blir sjukskrivna. Det är ett faktum att samhället inte är riggat för den

här situationen. Samtidigt förväntas många föräldrar stå för lösningen av situationen – den som föräldrarna med sin omsorg om barnet hela tiden arbetat och kämpat för att undvika – och som i de flesta fall förklaras av brister hos skolan självt.

Skolsituationen för elever med NPF måste upp på dagordningen i varje kommun, i varje skola, i varje skolmyndighet och på agendan hos vår regering. För staten och våra statliga myndigheter behöver hjälpa till, råd och riktlinjer behöver tas fram nationellt. För att komma åt problemet behöver vi engagemang, anpassade åtgärder och NPF-kunskap.

Vi behöver också mer fakta på bordet. Vi behöver veta om skolfrånvaron fortsätter att öka eller om den planar ut. Attention har framfört detta till ansvarig minister och vill understryka vikten av att regeringen tar ett sådant initiativ. Vi har också framfört vårt gamla krav på Lex Alissa, innebärande att skolan måste anmäla sig själv när de inte lyckas med sitt utbildningsuppdrag.

Inom skolorna och i kommunerna behöver etablerad och välfungerande samverkan byggas upp. Andra lösningar än upprepade orosanmälningar måste tas fram.

Det finns kunskap och framgångsrika exempel som visar att det är möjligt att såväl främja närvaro hos elever med NPF som att stödja elever med NPF i problematisk skolfrånvaro, se exempelvis Nytorpsmodellen.²⁰

Huvudansvariga för att rätt åtgärder vidtas är skolhuvudmännen och skolans ledning, men stöd i form av råd och riktlinjer från skolmyndigheterna behövs.

ATTENTIONS FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR

- Ta fram nationell statistik över frånvarande elever.
- Inför en plikt för skolans personal att anmäla när skolan misslyckas med att erbjuda barn en fungerande skolgång (Lex Alissa).
- Ta fram en nationell handlingsplan kring problematisk skolfrånvaro
- Ta fram handlingsprogram för hur skolan ska arbeta med barn som är i problematisk skolfrånvaro samt hur samverkan med föräldrar och andra aktörer runt barnet ska fungera.
- Säkerställ kunskap om olika NPF och grundläggande specialpedagogik i skollärover utbildningarna. Ett speciellt fokus måste läggas på rektorns roll och hur skolan organiseras för att framgångsrikt möta barn med olika funktionsnedsättningar.
- Tillgång till närvaroteam med expertkompetens att stödja elever i frånvaro.
- NPF-kunskap och grundläggande specialpedagogik ska ingå i alla lärarutbildningar.
- Se till att befintlig skolpersonal, inkluderat förskolan och gymnasieskolans personal, erbjuds fortbildning i NPF och specialpedagogik och därmed de verktyg som behövs för att främja närvaro.

²⁰ Utanförskap i skolan. Förebygg och åtgärda med Nytorpsmodellen, Anna Borg och Gunilla Karlsson Kendall, Studentlitteratur 2018.

- Elevhälsan ska ges tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sitt uppdrag att främja, förebygga och stödja elevernas utveckling mot målen. Elevhälsans personal ska stärkas med spetskompetens inom NPF, arbetsterapeut- och logopedkompetens.
- Alla skolor på alla nivåer ska vara skyldiga att skaffa sig uppdaterade kunskaper om NPF.
- NPF-säkra varje skola från förskola till gymnasieskola.
- Skolan ska ta ett stort ansvar för att så tidigt som möjligt upptäcka NPF-problematik och sätta in nödvändiga åtgärder.
- Skolans insatser ska baseras på kartläggningar av god kvalitet.
- Insatser ska samordnas, både internt inom skolan och externt med andra relevanta aktörer, såsom vården och socialtjänsten.
- Skolan ska ingå i det lagenliga arbetet med samordnad individuell plan (SIP).
- Säkra central kompetens som kan tillfrågas när elever har stora svårigheter att nå målen eller riskerar att bli frånvarande under längre perioder.
- Skolan ska samverka med elev och vårdnadshavare och se dem som viktiga resurser i arbetet med att anpassa skolan efter elevens förutsättningar.
- Skolhuvudmännen ska tillsätta de resurser och ge de förutsättningar som krävs för att få leva upp till de rättigheter som uppställs i skollagen och övriga regelverk.
- De föräldrar som vill ska kunna få ett eget ombud, som kan företräda dem i kontakter med skolan och kommunen.
- Fortbilda kommunpolitiker, skolchefer, beslutsfattare och andra tjänstemän i NPF.

LÄS MER

I Riksförbundet Attentions webbutik finns material för dig som vill lära dig mer. På <http://webbutik.attention.se> hittar du böcker, filmer och annat material som riktar sig till såväl skolpersonal som föräldrar och barn.